

Een droom van een speelplaats

Ja, we hebben een verhaal, een heel bijzonder verhaal. Hoe de Vlaamse overheid 250.000 euro doneerde voor de herinrichting van één schoolplein. Je zou kunnen zeggen: "Als het niet daadwerkelijk was gebeurd, was het een droom...?" Over hoe een leerkracht naar een troosteloos, leeg schoolplein keek. Over klimaatadaptatie en -mitigatie. Over hoe ontharding resulteert in het tegengaan van hitte-eiland effecten, meer ruimte voor water, betere luchtkwaliteit, grotere biodiversiteit, meer CO2-opslag enz. En hoe hij de natuur naar school toe bracht

Lees, verwonder en huiver... Hoe één mens het verschil kan maken!

Winterse buien, het waait, het is winter... De natuur rust uit. De hele natuur slaapt om uit te rusten. Om straks in de lente weer in volle pracht te kunnen bloeien. Je zou kunnen zeggen dat de natuur stilletjes plannen maakt om straks groots uit te pakken.

En wij mensen doen eigenlijk niet anders. Even bijkomen en stiekem plannen maken voor je tuin, voor een vakantiereis in de natuur, meer te bewegen of te sporten. Zo spreken we over het ritme van de seizoenen en passen wij onze activiteiten daar naadloos op aan. Bij kinderen en jongeren is die belevingswaarde nog sterker. Vooral zij laten zich nog verrassen door omgevingsfactoren en zintuiglijke waarnemingen. Helaas hebben veel kinderen vandaag de dag weinig mogelijkheden om ervaringen op te doen in een natuurlijke omgeving. Onder anderen Richard Louv ('The last Child in the Woods', Nature-Deficit Disorder uit 2005) opende de ogen van veel mensen door de positieve effecten te beschrijven die de natuur heeft op kinderen. De natuur als deel van de werkelijkheid is de ideale plek om te ontdekken, te leren met al je zintuigen en om je verbeelding en creativiteit aan te spreken.

Steeds meer onderzoeken tonen aan dat groen - anders gezegd natuur - een positief effect heeft op gezondheid en welbevinden. Het zijn deze aspecten die Cedric Ryckaert, leerkracht op de Sint-Paulusschool te Kortrijk, er toe brachten om de speelplaats van zijn school onder de loep te nemen. Zoals bij zoveel scholen in

Vlaanderen was die bijzonder troosteloos ingericht met de typische betontegels als ondergrond. Neen, het moest en zou groen en avontuurlijk worden. Met enkele collega's droomde hij over een unieke natuurspeelplaats. Natuur, bomen en dieren brengen we naar de school in plaats van kinderen naar de natuur. Speelheuvels waar speelgroen gecombineerd wordt met het bouwen met natuurlijke materialen.

Hoe het begon

Vanaf het begin was er al direct een werktitel, namelijk: 'een droom van een speelplaats'. Het initiatief om tot een vernieuwde speelomgeving te komen vertrok dan wel vanuit de leerkrachten; vanaf het begin werd reeds gezocht naar mogelijkheden om iedereen die op een of ander manier bij de school betrokken is, deel te laten uitmaken van het project. De nieuwe speelplaats dient als speel- en leeromgeving voor alle kinderen van de school. Zij zijn dan ook de belangrijkste participanten in het traject. Daarnaast hebben leerkrachten en ouders ook een belangrijke stem in dit verhaal. Een kerngroep Team Speelplaats, die bestond uit enkele leerkrachten, stelde een enquête op waarin iedereen bevraagd werd. Men kon aangeven wat nu al leuk was en wat er volgens hen tekort was, dus wat er zeker moest komen. Steeds meer onderzoeken tonen aan dat groen dat groen - anders gezegd natuur - een positief effect heeft op gezondheid en welbevinden. Het zijn deze aspecten die Cedric Ryckaert, leerkracht op de Sint-Paulusschool te Kortrijk, er toe brachten om de speelplaats van zijn school onder de loep te nemen. Zoals bij zoveel scholen in Vlaanderen was die bijzonder troosteloos ingericht met de typische betontegels als ondergrond. Neen, het moest en zou groen en avontuurlijk worden. Met enkele collega's droomde hij over een unieke natuurspeelplaats. Natuur, bomen en dieren brengen we naar de school in plaats van kinderen naar de natuur. Speelheuvels waar speelgroen gecombineerd wordt met het

bouwen met natuurlijke materialen. We dromen allemaal wel eens en kunnen in onze droom een magische vertelling weven, maar als we wakker worden, raken we al heel snel de draad kwijt. Er lijkt iets geniaals voor nodig te zijn om van een vonk een vlam te maken; talloze wetenschappers en kunstenaars hebben dat aangetoond. Een droom kan bedrog zijn, maar heeft soms een bepaalde unieke realiteitswaarde en kan inspiratie opwekken. En dat gebeurde op de Sint-Paulusschool te Kortrijk. Massaal vulden 260 deelnemers deze enquête in! Werkelijk alle leerlingen van de school werden uitgedaagd om na te denken over hoe hun droomspeelplaats eruit moest zien. Op basis daarvan werd een Team Speelplaats Junior opgestart. Hierin zaten leerlingen van het 4de, 5de en 6de leerjaar. Deze werkgroep is essentieel geweest binnen dit traject. Ze hebben de enquête afgenomen, ouders warm gemaakt, waren woordvoerders van hun klassen en zorgden voor terugkoppeling. Naast deze kerngroep hebben zich een 20-tal ouders en leerkrachten verenigd in Speel-Groen. Zij waren de dragers van het project en ondertussen onmisbaar. Er werden diverse scholen bezocht met een groene natuurspeelplaats, er kwam een denkdag, er werd inspiratie gevonden in binnen- en buitenland en er werden zelfs cursussen gevolgd rond outdoor-teaching en duurzaamheid.

Tussen droom en daad

Gedurende het hele proces was er sprake van ondersteuning van veel organisaties, waaronder Kind & Samenleving en Pimp je Speelplaats. “Als je het over budgetten hebt die de school er tegenaan gooide, is het natuurlijk een onwaarschijnlijk verhaal. Bij elke kostenraming die gepresenteerd werd stond mijn hart even stil. Gelukkig werden ook de directeur en de beleidsvoerders snel bij het project betrokken en waren zij snel overtuigd van het belang van dit project”, aldus Cedric “Er is in dit verhaal nooit een ‘nu-of-nooit-moment’ geweest. We gingen ervoor, ook al moest het archeologisch onderzoek drie maal

worden uitgevoerd”, vervolgt hij. “Daarbij moesten we onze omgevingsvergunning tot drie keer toe opnieuw indienen en het opstellen van een openbare aanbesteding kostte erg veel tijd en vertraging”.

Het speelplaatsproject was 1 van de 23 geselecteerde projecten voor de Proeftuin Ontharding van het Vlaamse Departement Omgeving. Middels deze campagne zet de Vlaamse Regering in op zowel klimaatadaptatie als -mitigatie. Zodat ontharding resulteert in het tegengaan van hitte-eiland effecten, meer ruimte voor water, betere luchtkwaliteit, grotere biodiversiteit, meer CO2-opslag enz. Uit ruim driehonderd inzendingen werd het project beloond met een subsidie van 250.000 euro. Het juryrapport looft de hoge betrokkenheid van leerkrachten, leerlingen en ouders van de school. Daarnaast werd ook de keuze voor kwalitatieve partners zoals Studio Basta, Fris in het landschap en Studiebureau ARA geapprecieerd.

Het ecologische concept, het inpassen van de hemelwaterinfrastructuur en het verhogen van de speelwaarde voor de kinderen in een nieuw, groen, speellandschap krijgt lof. Een hoge heuvel waarop, onder, langs en rondom gespeeld kan worden. Met in de heuvel een soort buizensysteem dat in contact staat met de nieuwe toren die er bovenop komt te staan. Voor de kleinsten zand, maar ook een klim-/klauterparcours. En helemaal tof: een zand-/waterspeelplek waar kinderen experimenteren met water en natuurlijke constructiematerialen. Door het aanplanten van streekeigen plantgoed zullen de kinderen de seizoenen sterker gaan beleven. Speciaal de water- en bouwspeelplaats zal de kinderen prikkelen om met natuurlijke elementen om te gaan. Anders gezegd: spetterend spelen.

Dromen waarmaken

In juli 2019 werd begonnen met de aanleg. Zo wordt in diverse fases beton omgetoverd tot een groene en avontuurlijke speelplaats.

“Toen in september de schoolbel voor het eerst ging en wij maar 300 vierkante meter afgewerkte speelplaats hadden in plaats van de 3000 vierkante meter, wisten we dat het nog knap lastig zou gaan worden. Uiteindelijk zal de uitvoering en realisatie 9 maanden in beslag nemen. De mooiste momenten zijn telkens weer wanneer een stukje speelplaats door de kinderen in gebruik genomen wordt. Nu al merken we dat het werkt. Dat de kinderen op een andere manier spelen. Dat er leven is op onze speelplaats. Goed om nu al te zien dat kinderen anders met elkaar omgaan en speels opgroeien in een groene en gezonde school”, aldus Cedric. Hij besluit: “Als je over een droom spreekt, beseft je dat je voor iets onhaalbaars gaat. Het is uniek dat het ons gelukt is om onze droom waar te maken en op 21 maart is het feest, dan mag iedereen komen spelen”. (Helaas werd de officiële ingebruikname uitgesteld in verband met de corona-crisis).

Dromers en doeners

Cedric Ryckaert memoreerde al dat de Sint-Paulus een toonaangevende rol wil spelen in het onthardingsverhaal dat noodzakelijk is. Het inzetten op meer groen en een grotere biodiversiteit kadert in op een visie op lange termijn. Meer groen betekent meer speelbeleving. Het is Kenny Windels van Studio Basta in samenwerking met Fris in het Landschap, gelukt om met zijn ontwerp een rijk gestructureerde, afwisselende, uitdagende en levendige buitenruimte te ontwerpen. Een perfecte vertaalslag van onderwijskundig concept naar een groene buitenruimte. Dat levert voldoende zuurstof tot nadenken (o.a. Axenroos). Het Annemersbedrijf Growebo zorgde voor de uitvoering van het project met advies en ondersteuning van Studio Jan Ooms | Voor

Advies en Ontwerp Spelen. Ooms, sinds de jaren '80 ontwerper voor het spelende kind, werkte als veiligheidsexpert nauw samen met Kenny Windels en met installateur Axel Vosters van MAMM'OUT (Adventure Builders).

Speelobjecten Goede Speelprojecten bv leverde alle speeltoestellen. Een gespecialiseerd bedrijf in duurzaam geproduceerde speelobjecten van robiniahout. Goede Speelprojecten realiseert speelplekken die natuurlijk en avontuurlijk zijn, die voorzien zijn van veel groen en duurzame materialen, die voorkomen dat een buitenruimte een ongewenste 'footprint' heeft op het milieu. Immers, duizenden schoolkinderen spelen dagelijks op een vlak stuk beton. Meer groen zorgt voor een hoger welbevinden, verbetert de luchtkwaliteit en zorgt voor meer opname van hemelwater in de bodem. Het onderliggende didactische speel- en leerverhaal van de SintPaulusschool zorgt voor een fantastisch extra. Kirsten Goede, directeur van Goede Speelprojecten: "De kwaliteit van een samenleving wordt weerspiegeld in de kwaliteit van de natuur". Zo beschikt Goede Speelprojecten als enige leverancier in de Benelux over de prestigieuze duurzaamheidspaspoorten van NLGreenlabel.

In België werken veel basisscholen met de Axenroos. Een methode gebaseerd op het boek "De Stad van Axen" van psycholoog Ferdinand Cuvelier, om de interactie en communicatie tussen volwassenen of kinderen te typeren. Voor kinderen kan het heel verhelderend zijn om gedrag aan een dier toe te wijzen en te zien welke dieren ze nog meer in kunnen zetten. De kracht van deze methode ligt in de eenvoud en de veelzijdigheid. Deze methode wordt een zeer bruikbaar hulpmiddel wanneer het misloopt op school, bij pestgedrag bijvoorbeeld.

Onwerkelijk om nog maar eens Cedric, de initiatiefnemer, aan te halen: “Voor mij is het onwerkelijk dat dit alles gelukt is. Ik voel de erkenning voor het werk dat we met een heel team geleverd hebben. In mijn ogen is een schoolplein het hart van een school. Daar beleven de kinderen in hun lagere schooltijd hun mooiste momenten. Het neemt me mee naar mijn jeugd. Ik ben blij dat ik dit soort speelterrein nu ook aan mijn eigen kinderen kan bieden. Ze gaan alledrie bij ons naar school. Ze zullen opgroeien in een groene en gezonde school met een fantastische speelplek”. Of zoals Kirsten Goede het samenvat: “Spelen, het zit in onze natuur”.